

STAVEBNÍ A JINÉ PRÁVO

MANŽELSTVÍ A MAJETKOVÉ VZTAHY II.

V předchozím čísle jsme si přiblížili základní režimy majetkového práva manželů. Upřesnili jsme si, co patří do společného jmění manželů a co nikoli. Nyní se zaměříme na citlivou problematiku řešení dluhů jednoho z manželů ve vztahu ke společnému jmění a rozsah exekuce.

TEXT: ANNA DOLEJSKÁ

Vstupem do manželství se ve vztazích partnerů zásadně mění mnoho věcí. Vždy manželství jako takovému je v novém více než sto paragrafů občanského zákoníku (č. 89/2012 Sb.). Lhostejnost a nezájem se mohou krutě nevyplatit nejen na poli citovém, ale také na poli majetkovém. Jednoho dne totiž můžete zjistit, že se z vás stal dlužník, a kolik jste si od nikoho nic nepřijímali. Jak je to možné? Přečtěte pozorně...

Dluhy, kam se podíváš...

Na úvod si dluhy rozdělíme do dvou základních kategorií ve vztahu ke společnému jmění manželů a z toho potom také budeme v určitých částech článku vycházet. První kategorií tvoří dluhy spadající do společného jmění; jedná se o:

- dluhy převzaté pouze jedním z manželů, avšak za účelem obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny (sleduje se především úhel, za jakým byla daná věc poskytnuta, takže se jedná i o bytové úhrady ke společnému životu)
- dluhy převzaté se souhlasem druhého manžela (může být vyjádřen například písemným souhlasem s uzavřením určité smlouvy)
- dluhy, které se týkají výlučného majetku pouze jednoho z manželů, a to v rozsahu, který se rovná zisku z tohoto majetku (toto kritérium bude zřejmě ohniskem nejistot, nebo podmínky určení výše zisku nejsou prakticky nastaveny, hlavní slovo si tedy zřejmě vezmou soudy).

Druhou kategorií potom tvoří dluhy ze společného jmění vyloučené, a to:

- dluhy týkající se majetku náležejícího výhradně jednomu z manželů v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku; nebo
- dluhy převzaté pouze jedním z manželů bez souhlasu druhého, aniž se s tím jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny

- dluhy, které mají charakter ve ejnoprávní, tzn. dluhy z penále vyměněných úadů, dluhy z protiprávního jednání
- a samozřejmě také dluhy vzniklé před uzavřením manželství.

Postavení věřitelů ve vztahu ke společnému jmění manželů

Jsou chvíle, kdy se člověk jen velmi nerad „chlubí“ svými úspěchy v oblasti financí. Přesto je lepší o svých problémech toho druhého alespoň informovat. V horším případě se totiž partner o těchto finančních problémech dozví pozdě, a to v tšinou znamená, že tvrdé následky dopadnou také na jeho bedra. Potom bude hodně záležet na tom, kdy a za jakých okolností dluh vznikl.

Vznikne-li partnerovi dluh ještě před uzavřením manželství, potom se věřitelé mohou uspokojit z výlučného majetku dlužného manžela a dále nově také ze společného jmění do výše, která by představovala podíl dlužníka v případě zrušení a vypořádání společného jmění podle § 742 občanského zákoníku (nově proto, protože občanskoprávní úprava platná do konce roku 2013 vyloučila v případě dluhů spadajících do období před uzavřením manželství postih společného jmění zcela). Uvedené ustanovení nastolilo pravidla pro rozdělení majetku ve společném jmění, nedohodnou-li se na jeho rozdělení manželé sami a jinak.

Druhým případem je dluh vzniklý již za trvání manželství, ale pouze jednomu z manželů (tzn. nespadá do společného jmění – viz výše). V takovém případě mohou věřitelé požadovat náhradu jak z výlučného majetku toho z manželů, který dluží, tak z majetku, který spadá do společného jmění manželů. Pokud dluh vznikne proti vůli jednoho z manželů, mohou věřitelé sice žádat uspokojení své pohledávky ze společného jmění, ale pouze do výše odpovídající vypořádacímu podílu dlužníka ze společného jmění podle § 742. Podmínkou aplikace omezení postihu společného jmění podle předchozího je projev nesouhlasu nedlužícího manžela vůči věřiteli bez

KLÍČOVÁ USTANOVENÍ

- § 731 a násl. občanského zákona (č. 89/2012 Sb.)
- § 262a, § 267 občanského soudního řádu (č. 99/1963 Sb.)
- § 42 exekučního řádu (č. 120/2001 Sb.)

ROZVOD:

PRINCIPY ZÁKONNÉHO ROZDĚLENÍ MAJETKU DLE § 742 OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU (NEDOHODNOU-LI SE MANŽELÉ JINAK)

Nedohodnou-li se manželé nebo bývalí manželé jinak nebo neuplatní-li se ustanovení § 741, použijí se pro vypořádání tato pravidla:

- a) podíly obou manželů na vypořádávaném jmění jsou stejné,
- b) každý z manželů nahradí to, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho výhradní majetek,
- c) každý z manželů má právo žádat, aby mu bylo nahrazeno, co ze svého výhradního majetku vynaložil na společný majetek,
- d) přihlédne se k potřebám nezaopatřených dětí,
- e) přihlédne se k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu, zejména jak pečoval o děti a o rodinnou domácnost,
- f) přihlédne se k tomu, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění.

zbytečného odkladu, od doby, kdy se o dluhu dozví.

Dluží-li jeden z partnerů na výživném nebo jde-li o dluh, který vznikl protiprávně jiností jednoho z manželů, i dluh vzniklý před uzavřením manželství, bude ve vztahu k věřitelům taktéž platit pravidlo spojující v omezení postizitelnosti společného jmění

co do výše potenciálního vypořádacího podílu dle § 742 občanského zákoníku. V těchto případech však nedlužící manžel nebude mít povinnost namítat nesouhlas, aby byl uvedeným pravidlem ochráněn.

Ve výše uvedených případech nepouští občanský zákoník variantu uspokojení výtulného majetku nedlužícího manžela.

Jinak tomu je v případě dluhu, který vznikl za trvání manželství a který spadá do společného jmění – je tedy dluhem obou manželů. Potom mohou výtulné žádat náhradu jak z výtulného majetku obou manželů, tak z celého společného jmění.

Teorie versus praxe (exekuce)

Je bohužel nutné říci, že informace podle předchozího odstavce budou platné v rovině hmotně právní, tzn. podle občanského zákoníku a do doby, než se vymáhání dluhu přesune do procesní roviny, jejíž pravidla vymezuje občanský soudní řád (č. 99/1963 Sb.) a exekuční řád (č. 120/2001 Sb.). Tehdy nastupuje fáze reálného výkonu exekuce.

Dospě-li dlužník v problém až k meznímu řešení a už zvonku zazvoní exekutor, včetně, že výše uvedená hmotně právní pravidla můžete téměř smést ze stolu. Dokonce i tehdy, budete-li mít uzavřenou předmanželskou smlouvu, zrušené nebo zúžené společné jmění apod. Exekutor totiž nebude česit ani zkoumat, zda majetek nacházející se v domě vlastní výtulný dlužník nebo vy, nic netušící manžel nebo oba společně. Jeho „lepítko“ se nevyhne téměř nic. Soudní exekutor povede exekuci na všech majetkových úrovních, zablokováním je ohroženo společné jmění a dokonce také výtulný majetek manžela, který nic nedluží. To by bylo samozřejmě v pořádku v případě dluhu spadajícího do společného jmění. My se tu ale bavíme o dlužích v opačném režimu.

Pro to tak je? Odborníci přišli s vysvětlením, že do doby nařízení exekuce není prostor zkoumat, který majetek kam spadá a kdo jej vlastní. Až teprve po nařízení exekuce je možné zjišťovat a prokazovat skutečný rozsah společného jmění a provádět jeho vypořádání pro účely provedení exekuce tak, jak stanoví pravidla obsažená v občanském zákoníku.

A co nový občanský zákoník?

Tady se přímě nabízí námitka, že uvedená fakta jsou v přímém rozporu s tím, co říká občanský zákoník. Ano i ne. Právní úprava, resp. praxe ve fázi samotného výkonu exekuce je přímějším znevýhodňující pro manžela, který o dlužích druhého netušil. O majetek,

POSTIŽITELNOST MAJETKU V EXEKUCI

	Dluhy vzniklé před uzavřením manželství	Dluhy vzniklé za trvání manželství
Jednomu z manželů	výtulčný majetek dlužného manžela podíl ze společného jmění rovnající se podílu při vypořádání společného jmění dle § 742 občanského zákoníku	společné jmění výtulčný majetek dlužného manžela
Jednomu z manželů proti vůli druhého manžela	X	výtulčný majetek dlužného manžela; podíl ze společného jmění rovnající se podílu při vypořádání společného jmění dle § 742 občanského zákoníku
Společně oběma manželům	X	společné jmění výtulčný majetek obou manželů

který je chráněn ustanoveními občanského zákoníku, by tento manžel přímě určit neměl, avšak s velkou mírou pravděpodobnosti bude muset činit kroky k tomu, aby dokázal, že exekutor zabavil jeho výtulný majetek a že zabavil například nezabavitelnou část majetku ve společném jmění. Nový občanský zákoník a novelizace v oblasti procesního práva zjevně nepřinesla ideální řešení a situaci již tak komplikovanou komplikuje ještě více...

Jak se postupu exekutora bránit?

Pokud se do soupisu v cí, které mají být v exekuci zabaveny, dostanou také v cí, které postiženy být nemají, je v prvé řadě nutné podat návrh na výškrtnutí v cí ze soupisu, a to do 30 dnů od doby, kdy se dotčená osoba o soupisu dozví. Návrh je určený přímě exekutorovi, který soupis provedl. Součástí návrhu musí být seznam v cí, kterých se návrh týká, a dále důkazy, pro má být v cí ze soupisu výškrtnuta.

Pokud exekutor návrhu nevyhoví, můžete podat žalobu na vyloučení v cí. Tato žaloba se podává u příslušného soudu do 30 dnů od doručení rozhodnutí exekutora (o návrhu popsaném výše). V tomto případě potom nerozhoduje exekutor, ale přímě soud. Po dobu obou řízení (jak o návrhu, tak o žalobě) nemůže exekutor sepsané v cí prodat.

Závěrem...

Institut společného jmění bude zatracován zejména v mezních životních situacích vztahujících se k manželství. A je to rozvod (a následné vypořádání), úmrtí (a následné dělení) nebo dluhy a jejich řešení, a to

v těchto situacích dochází k nemilým zjištěním a ještě méně milým tahanicím majetkovým.

Osobně jsem zajedno s názorem, který vyslovil předseda Nejvyššího soudu, JUDr. Fiala. Příměšel s myšlenkou víceméně dobrovolného spoluvlastnictví manželů. Jeho vize spočívá v tom, že vstup do manželství by primárně nepřinesl žádné změny v majetkových poměrech manželů. Společné jmění ve volitelném rozsahu by vznikalo pouze za předpokladu, že se na tom manželé domluví.

Velmi doporučuji využít možnosti dané zákonem a uspořádat majetkové vztahy již před uzavřením manželství nebo i za jeho trvání smlouvou. Smlouva upravující rozsah nebo dokonce existenci společného jmění se vyplatí. Je nutné sepsat ji u notáře a nechat zapsat do veřejného rejstříku. I když vám poté exekutor majetek neoprávněně zablokuje, můžete se domáhat jeho vydání na základě existence této smlouvy. ✖

AUTORKA

Anna Dolejšká je absolventkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Spolupracuje s naší redakcí a zabývá se mimo jiné dopady nového občanského zákoníku na dotčené oblasti.